

15 липня 2026 року

Голові Верховної Ради України
СТЕФАНЧУКУ Руслану Олексійовичу

Голові Комітету Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності
ІОНУШАСУ Сергію Костянтиновичу

Голові Комітету Верховної Ради України
з питань інтеграції України до Європейського
Союзу
КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ Іванні Орестівні

**Щодо недопущення декриміналізації комерційного виробництва та поширення
порнографії під час підготовки законопроекту № 15294 до другого читання**

Шановний пане Голово!

Шановні народні депутатки і народні депутати України!

Громадські організації, що нижче підписалися, звертаються у зв'язку з прийняттям Верховною Радою України 14 липня 2026 року за основу проекту Закону України № 15294 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за виготовлення і розповсюдження дитячої порнографії» та початком його підготовки до другого читання.¹

Ми підтримуємо посилення захисту дітей від сексуального насильства й експлуатації та підвищення відповідальності за матеріали сексуального насильства над дітьми. Проте під назвою законопроекту про захист дітей Верховна Рада одночасно підтримала принципово інше рішення – **декриміналізацію ввезення, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, збуту і розповсюдження так званої «дорослої» порнографії.** Такий підхід суперечить зобов'язанням і стратегічним напрямам України у сфері протидії торгівлі людьми, сексуальній експлуатації, насильству щодо жінок, захисту дітей та наближення законодавства до права Європейського Союзу. Це прямо зафіксовано у пояснювальній записці, порівняльній таблиці, висновках профільних комітетів і Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України.²

Вимагаємо:

- 1. Не підтримувати та відхилити законопроект № 15294 у другому читанні.**
- 2. Винести норми про посилення відповідальності за сексуальне насильство й експлуатацію дітей в окремий законопроект, не пов'язаний із декриміналізацією комерційного порнобізнесу, що відповідатиме нормам Європейського Союзу.**

¹ Верховна Рада України. Картка законопроекту № 15294: 14.07.2026 прийнято за основу; готується до другого читання.
<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70129>

² Пояснювальна записка і порівняльна таблиця до законопроекту № 15294 прямо передбачають декриміналізацію виготовлення, пересилання, збуту й розповсюдження порнографічних матеріалів повнолітнім.
<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70129>

Важливо вказати, що запропонована редакція виводить з-під дії статті 301 Кримінального кодексу України комерційне виробництво, збут і масове поширення порнографії серед повнолітніх осіб та фактично відкриває шлях до легального порноринку без спеціального закону, регулятора, системи перевірки віку і походження матеріалів, відповідальності юридичних осіб і платформ, механізмів видалення незаконного контенту, захисту постраждалих та запобігання торгівлі людьми.

Особливо неприйнятним є те, що парламент підтримав цей підхід **попри прямі застереження власного Головного науково-експертного управління**, яке наголосило на зв'язку порнографії з насильством щодо жінок, проституцією і торгівлею людьми, необхідності детального аналізу наслідків та потребі спочатку визначити стратегічне бачення державної політики й побудувати систему запобіжників.

Захист приватного життя не можна підміняти легалізацією порнографічної індустрії. Необхідність припинити необґрунтоване переслідування повнолітніх осіб за приватне зберігання або добровільний обмін матеріалами в особистому спілкуванні не потребує декриміналізації комерційного виготовлення, ввезення, перевезення, пересилання, збуту та масового розповсюдження порнографії.

Якщо чинне законодавство справді потребує уточнення, відповідні зміни мають бути вузько спрямовані на захист приватності, людської гідності, постраждалих осіб і дітей та на запобігання сексуальній експлуатації, примусу й поширенню матеріалів без згоди. Вони не повинні створювати правові умови для нормалізації та розвитку індустрії, що отримує прибуток від комерційного використання людського тіла.

1. Висновок не відповідає дійсності щодо відсутності суперечності з *acquis* ЄС є неповним і методологічно необґрунтованим

Депутати використовують підміну понять: Урядова довідка до законопроекту стверджує, що він не суперечить праву Європейського Союзу та міжнародно-правовим зобов'язанням України, а оскільки нібито не передбачає імплементації актів ЄС, не потребує порівняльно-правового аналізу і таблиць відповідності. **Такий висновок не відповідає предмету законопроекту.** Саме регулювання сексуальної експлуатації, торгівлі людьми, цифрового насильства, поширення сексуальних матеріалів без згоди, відповідальності платформ і захисту дітей детально охоплене *acquis* ЄС. **Відмова від порівняльного аналізу не усуває колізій – вона лише залишає їх поза оцінкою.**³

Важливо, що додана до законопроекту євроінтеграційна довідка фактично зосереджена на посиленні санкцій за сексуальну експлуатацію дітей, але не аналізує головну новачку статті 301 – **декриміналізацію комерційного виробництва і поширення порнографії серед повнолітніх осіб.** У ній відсутня оцінка відповідності Директиві 2011/36/ЄС про запобігання та протидію торгівлі людьми і захист постраждалих у редакції Директиви (ЄС) 2024/1712, Директиві (ЄС) 2024/1385 про боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством, Регламенту (ЄС) 2022/2065 про єдиний ринок цифрових послуг — Акту про цифрові послуги (Digital Services Act), Хартії основоположних прав Європейського Союзу

³ Кабінет Міністрів України. Лист Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Тараса Качки від 01.07.2026 № 18197/0/2-26 та додана довідка щодо відповідності законопроекту № 15294 *acquis* ЄС. Документи у картці законопроекту: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70129>

2012/С 326/02, а також Дорожній карті з питань верховенства права, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р.

Ми не стверджуємо, що право ЄС встановлює єдину загальну заборону будь-яких порнографічних матеріалів за участю повнолітніх осіб. Однак там, де держава допускає їх обіг, **acquis ЄС вимагає системи кримінально-правових, цифрових, корпоративних і правозахисних гарантій.**

Важливо, що Законопроект № 15294 скасовує чинну кримінально-правову заборону комерційного ринку, не створюючи жодної з таких гарантій, а в частині формальної «згоди» вступає у пряму колізію з анти-трафікінговим підходом ЄС.

2. Конкретні колізії з нормами та напрямками acquis ЄС

2.1. Директива 2011/36/ЄС у редакції Директиви (ЄС) 2024/1712 про протидію торгівлі людьми

Стаття 2 Директиви визначає сексуальну експлуатацію, включно з експлуатацією проституції інших осіб та іншими формами сексуальної експлуатації, як одну з форм експлуатації у складі торгівлі людьми. Вона також визначає уразливий стан як ситуацію, коли особа не має реальної або прийнятної альтернативи підкоритися зловживанню. Найважливіше: згода постраждалої особи на експлуатацію не має правового значення, якщо було використано примус, обман, зловживання владою чи уразливим станом або платежі особі, яка контролює постраждалу.⁴

Натомість запропонована стаття 301 Кримінального кодексу будує межу кримінальної відповідальності навколо наявності або відсутності «згоди особи, зображеної» у матеріалах. Така конструкція створює небезпечну презумпцію, ніби формальний документ або запис про згоду сам по собі робить виробництво і поширення правомірними. **У випадках торгівлі людьми, боргової залежності, шантажу, насильства, економічного примусу чи використання уразливого стану це прямо суперечить статті 2(4) Директиви, за якою згода не усуває експлуатаційного характеру діяння.**

Крім того, стаття 4(3)(b) оновленої Директиви вимагає розглядати як обтяжувальну обставину поширення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій зображень, відео або подібних матеріалів сексуального характеру за участю постраждалої від торгівлі людьми особи. Статті 5 і 6 вимагають відповідальності юридичних осіб та ефективних санкцій щодо компаній, у чиїх інтересах вчинено злочини, включно з позбавленням дозволів, припиненням діяльності та закриттям закладів. **Законопроект № 15294 не містить жодного спеціального механізму відповідальності порнографічних платформ, студій, агентств, рекламних мереж, платіжних посередників або інших компаній, які отримують прибуток від експлуатації.**⁵

Стаття 18 Директиви зобов'язує держави зменшувати попит, що сприяє всім формам експлуатації, пов'язаної з торгівлею людьми, з особливою увагою до онлайн-виміру. Стаття 18а вимагає криміналізувати свідоме користування послугами, які надає постраждала від торгівлі людьми особа в умовах експлуатації.

⁴ Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings, consolidated version as amended by Directive (EU) 2024/1712, Article 2(1)–(5). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02011L0036-20240714>

⁵ Directive 2011/36/EU, consolidated version, Articles 4(3)(b), 5 and 6: dissemination via ICT of sexual images involving a trafficking victim as an aggravating circumstance; liability and sanctions for legal persons. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02011L0036-20240714>

А Законопроект робить протилежне: створює правові умови для розширення комерційної пропозиції і попиту, не вводячи відповідальності за свідоме придбання чи використання матеріалів, створених внаслідок торгівлі людьми або сексуальної експлуатації.⁶

2.2. Директива (ЄС) 2024/1385 про боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством

Стаття 5 Директиви вимагає криміналізувати умисне поширення через інформаційно-комунікаційні технології сексуально відвертих або інтимних зображень, відео чи подібних матеріалів без згоди особи, а також маніпульованих матеріалів. Стаття 23 вимагає оперативного видалення таких матеріалів або блокування доступу до них, можливості обов'язкових приписів платформам та посередникам і одночасного збереження доказів для розслідування. Стаття 24 гарантує право на повне відшкодування шкоди, а подальші положення – спеціалізовану підтримку постраждалим.⁷

А Законопроект № 15294 обмежується одним формулюванням про виготовлення, збут чи поширення без згоди. Він не охоплює належним чином сексуальні deepfakes та інші маніпульовані матеріали, погрози їх поширення, термінові приписи про видалення, блокування доступу, збереження цифрових доказів, компенсацію, спеціалізовану допомогу й обов'язки платформ. Декриміналізація широкого комерційного обігу до створення цих механізмів не є наближенням до права ЄС, а збільшує регуляторну прогалину.

2.3. Регламент (ЄС) 2022/2065 – Акт про цифрові послуги

Акт про цифрові послуги запроваджує механізми повідомлення і реагування на незаконний контент, підвищені гарантії безпеки неповнолітніх та обов'язок дуже великих онлайн-платформ і пошукових систем оцінювати й зменшувати системні ризики. До таких ризиків прямо віднесено негативний вплив на людську гідність, приватність, захист персональних даних, недискримінацію, права дитини, захист неповнолітніх, фізичне і психічне благополуччя та гендерно зумовлене насильство.⁸

Законопроект декриміналізує ринок, який переважно функціонує через цифрові платформи, але повністю ігнорує інфраструктуру його поширення й монетизації: хостинги, соціальні мережі, порнографічні сайти, пошукові системи, рекламні технології, платіжні мережі та сервіси підписок. **Без обов'язків належної перевірки віку, особи, походження матеріалів і згоди, без механізмів повідомлення, швидкого видалення і незалежного аудиту держава фактично легалізує продукт, не регулюючи систему, яка створює найбільші ризики.**

2.4. Хартія основоположних прав ЄС і Дорожня карта з питань верховенства права

Хартія основоположних прав ЄС закріплює людську гідність, фізичну і психічну недоторканність, повагу до приватного і сімейного життя, захист персональних даних, недискримінацію, рівність жінок і чоловіків та права дитини. Ці норми не допускають, щоб

⁶ Directive 2011/36/EU, consolidated version, Articles 18 and 18a: measures to discourage and reduce demand, with attention to the online dimension, and criminalisation of the knowing use of services provided by a trafficking victim. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02011L0036-20240714>

⁷ Directive (EU) 2024/1385 on combating violence against women and domestic violence, Articles 5, 23 and 24. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401385

⁸ Regulation (EU) 2022/2065 on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act), Articles 16, 28, 34 and 35. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2065>

держава лібералізувала комерційний ринок сексуалізованих матеріалів без оцінки його впливу на права жінок, дітей і постраждалих від насильства.⁹

Дорожня карта з питань верховенства права є ключовою передумовою переговорів про вступ України до ЄС у межах Розділів 23 і 24 та передбачає приведення законодавства про протидію торгівлі людьми у відповідність до Директив 2011/36/ЄС і 2024/1712. Законопроект, який розширює легальний простір для сексуалізованого комерційного ринку без механізмів протидії попиту, корпоративної відповідальності та захисту постраждалих, підриває послідовність виконання цієї Дорожньої карти.¹⁰

Європейська Комісія у Звіті щодо України за 2025 рік окремо наголосила на необхідності подальшого узгодження законодавства у сфері протидії сексуальній експлуатації дітей, насильству щодо жінок і торгівлі людьми з аспис ЄС.

Ухвалення законопроекту № 15294 без комплексної таблиці відповідності та оцінки регресу створює очевидний ризик негативної оцінки України в межах переговорного процесу.¹¹

3. Воєнний контекст: матеріали сексуального насильства не можуть перетворюватися на «легальний контент». Цей законопроект фактично надає дозвіл росіянам легально поширювати порно, які вони створюють на окупованих територіях, використовуючи наших полонених та цивільне населення.

Російські джерела вже поширюють онлайн відео знущань над українськими полоненими та використовують примусово записані матеріали як інструмент пропаганди. Порнографічні ресурси без обов'язкової перевірки походження матеріалів, особи зображених людей, обставин створення та дійсності згоди можуть стати каналом повторного поширення, маскування й монетизації матеріалів воєнних злочинів. Для постраждалих це означає повторну віктимізацію, втрату контролю над доказами злочину і фактичне продовження насильства в цифровому середовищі.¹²

У травні 2026 року спеціальні доповідачки ООН з питань насильства щодо жінок і дівчат та права на приватність висловили занепокоєння можливою співучастью онлайн-порнографічних платформ, платіжних систем, пошукових і рекламних посередників у сексуальній експлуатації жінок і дівчат. Вони закликали до незалежної перевірки віку і згоди, швидкого видалення насильницького, експлуатаційного й неузгодженого контенту, доступних скарг і засобів правового захисту та обмеження платіжних послуг для платформ, які не виконують вимоги.¹³

На цьому тлі рішення декриміналізувати виробництво і комерційне поширення порнографії без жодного обов'язку платформ перевіряти походження матеріалів або

⁹ Charter of Fundamental Rights of the European Union, Articles 1, 3, 7, 8, 21, 23 and 24. https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj/eng

¹⁰ Дорожня карта з питань верховенства права, підготовлена в межах переговорного процесу щодо вступу України до ЄС, зокрема блок щодо приведення законодавства у відповідність до Директив 2011/36/ЄС та 2024/1712. https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf

¹¹ European Commission. Ukraine 2025 Report, SWD(2025) 759 final, 4 November 2025.

https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf

¹² Українська Гельсінкська спілка з прав людини. «Росіяни виклали відео жорстоких знущань над полоненими українцями. Це продумана тактика», 29.07.2022. <https://www.helsinki.org.ua/articles/rosiiani-vyklaly-video-zhorstokikh-znushchan-nad-polonenymy-ukraintsiamy-tse-produmana-taktyka-pravozakhysnyky/>; Служба безпеки України повідомляла про примус українських військовополонених до участі у постановочних пропагандистських відео: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/05/06/7510848/>

¹³ OHCHR. "UN experts alarmed by complicity of online pornographic platforms and other intermediaries in sexual exploitation of women and girls", 15 May 2026. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2026/05/un-experts-alarmed-complicity-online-pornographic-platforms-and-other>

взаємодіяти зі слідством є не лише правовою помилкою, а й загрозою національній безпеці та збереженню доказів міжнародних злочинів.

4. Демографічна політика і повернення біженок: особливий цинізм державного рішення

Порнобізнес перетворює жінок на об'єкт експлуатації, їхнє тіло на товар. Порнографія постійно потребує нових жінок та дівчат. В умовах війни, бідності, переміщення і втрати доходів це посилюватиме вербування через обман, маніпуляції, шантаж і використання вразливого становища. Прибутки отримуватимуть платформи, студії та посередники, тоді як жінки нести будуть ризики насильства, травматизації, погіршення здоров'я і безконтрольного поширення матеріалів. **Легальний або напівлегальний ринок також створить прикриття для організованої злочинності, торгівлі людьми, відмивання коштів і корупції, підриваючи національну та регіональну безпеку.**

Україна послаблює правові бар'єри для індустрії, яка монетизує сексуалізоване використання переважно жінок, використовує їхню бідність, переміщення, безробіття, боргову залежність і травму війни як ресурси для вербування. Повернення не забезпечується закликами. Воно залежить від довіри до держави, безпеки, передбачуваного правопорядку та впевненості, що жіноча і дитяча вразливість не буде перетворена на бізнес-модель.

Політика, яка розширює ризики сексуальної експлуатації, цифрового насильства, шантажу, торгівлі людьми та повторної віктимізації, прямо підриває демографічну стійкість: погіршує відчуття безпеки, репродуктивне і психічне здоров'я, готовність жінок повертатися та довіру сімей до державних інституцій.

5. Законопроект не має належної оцінки наслідків

Пояснювальна записка стверджує, що реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків і матиме позитивні наслідки для захисту дітей. Водночас вона не містить оцінки впливу декриміналізації комерційного порноринку на торгівлю людьми, насильство щодо жінок, роботу правоохоронних органів, кіберполіції, прокуратури, судів, соціальних служб, охорону здоров'я, демографічну політику, захист даних, регулювання платформ і платіжних систем. Не визначено навіть органу, відповідального за контроль такого ринку.¹⁴

Головне науково-експертне управління прямо зазначило, що скасування кримінальної відповідальності потребуватиме нових правил для мінімізації ризиків і забезпечення функціонування тієї частини порнобізнесу, яка стане дозволеною, а також визначення стратегічного бачення державної політики. Верховна Рада фактично спочатку проголосувала за декриміналізацію, а питання про правила, регулятора, захист постраждалих і відповідальність бізнесу залишила на майбутнє. У сфері, пов'язаній із сексуальною експлуатацією та організованою злочинністю, така послідовність є неприпустимою.

Законопроект також не містить оцінки корупційних і криміногенних ризиків створення легального або напівлегального порноринку. Організовані злочинні групи можуть використовувати легальні компанії, студії, цифрові платформи, рекламні сервіси та платіжні інструменти для приховування сексуальної експлуатації, примусу, торгівлі людьми й легалізації злочинних доходів. Українські кримінальні провадження щодо можливого

¹⁴ Пояснювальна записка до законопроекту № 15294, розділи 5–6. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70129>

одержання посадовцями поліції неправомірної вигоди за невтручання в діяльність так званих «порноофісів» уже демонструють, що цей **ринок створює корупційні зв'язки навколо правоохоронної системи. Його декриміналізація без попередньої антикорупційної та безпекової оцінки може не усунути ці ризики, а розширити їх.**

Окремої оцінки потребує суперечлива податкова практика щодо платформ монетизованого сексуалізованого контенту. Держава, з одного боку, адмініструє ПДВ та податки з таких доходів, а з іншого - може переслідувати осіб за виготовлення і поширення порнографічних матеріалів. Ця правова невизначеність створює умови для вибіркового переслідування, шантажу, обшуків і корупційного тиску. Водночас її не можна вирішувати шляхом простої декриміналізації комерційної індустрії: необхідно відокремити захист приватності й прав окремих осіб від фіскальної легітимації ринку, пов'язаного з ризиками сексуальної експлуатації.

Проголосувавши за легалізацію комерційного порноринку, ви не «захищаєте приватність» - ви створюєте умови, за яких жіночі тіла перетворюються на товар, а бідність, переміщення й воєнна вразливість жінок і дівчат - на джерело прибутку. Це означає віддати їх на поталу посередникам, платформам і організованій злочинності, яка першою скористається новим легальним прикриттям для експлуатації, шантажу, торгівлі людьми та відмивання коштів.

6. Наші вимоги до підготовки законопроекту № 15294 до другого читання

У зв'язку з викладеним просимо Верховну Раду України та Комітет з питань правоохоронної діяльності:

Вимагаємо від Верховної Ради України

- 1. Не підтримувати та відхилити законопроект № 15294 у другому читанні.**
- 2. Винести норми про посилення відповідальності за сексуальне насильство й експлуатацію дітей в окремий законопроект, не пов'язаний із декриміналізацією комерційного порнобізнесу.**
- 3. Окремо врегулювати захист приватного життя та некомерційної поведінки повнолітніх осіб вузькими й точними нормами, які не легалізують комерційне виготовлення, продаж і масове поширення порнографії.**
- 4. Перед розглядом будь-яких нових ініціатив у цій сфері провести повну правову, гендерну, кримінологічну, євроінтеграційну, безпекову, демографічну та антикорупційну оцінку, зокрема аналіз їх відповідності законодавству ЄС і ризиків поширення матеріалів сексуального насильства над військовополоненими, цивільними заручниками та іншими постраждалими від російської агресії.**
- 5. У новому законодавстві передбачити, що формальна згода не виключає відповідальності у випадках примусу, обману, шантажу, зловживання владою або вразливим становищем, економічної чи боргової залежності, а згода дитини не має правового значення за жодних обставин.**
- 6. Встановити окрему відповідальність за поширення інтимних і сексуальних матеріалів без згоди, сексуальні deepfakes, маніпульовані матеріали та погрози їх**

поширення, а також передбачити термінове видалення і блокування контенту, збереження доказів, компенсацію та спеціалізовану допомогу постраждалим.

7. Запровадити відповідальність юридичних осіб, онлайн-платформ, студій, агентств, рекламних і пошукових сервісів, платіжних посередників та інших суб'єктів, які сприяють сексуальній експлуатації або отримують від неї прибуток, а також заходи протидії попиту й захисту постраждалих від торгівлі людьми.

Посилення відповідальності за матеріали сексуального насильства над дітьми не потребує і не виправдовує легалізації комерційної порнографічної індустрії.

Об'єднання цих двох рішень в одному законопроекті є маніпулятивним, створює хибне враження, ніби декриміналізація дорослого порноринку є необхідною умовою захисту дітей, і ставить Україну в суперечливе становище щодо її євроінтеграційних, анти-трафікінгових, гендерних і демографічних зобов'язань.

Просимо врахувати це звернення під час підготовки законопроекту № 15294 до другого читання та надати письмову відповідь у встановлений законом строк.

З повагою,

Громадські організації, ініціативи та особи, що підтримали звернення:

Громадська рада при МФО «Рівні можливості»,

ВГО «Центр “Розвиток демократії”»,

ВГО «Всеукраїнська Ліга «Легалайф»,

ГО «ФемінізмУА»,

Загалом 156 відповідей від представниць і представників 111 організацій та 544 особисті підписи.

Список підписанток і підписантів може бути наданий на запит.